

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

Мілевська Валерія Анатоліївна
*здобувач факультету психології політології та соціології,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Рєпнова Тетяна Петрівна
*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології
Національний університет «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5200-8619>*

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30947>

ВПЛИВ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ ВІДНОСИН НА ФОРМУВАННЯ ДЕВІАЦІЙ У ПІДЛІТКІВ

Проблема девіантної поведінки підлітків у сучасному суспільстві набуває все більшої актуальності. Період підліткового віку характеризується активними особистісними змінами, пошуком ідентичності, прагненням до самостійності, що нерідко супроводжується конфліктами із соціальними нормами та поведінковими відхиленнями. Важливою умовою формування здорової соціальної поведінки виступає сімейне середовище, адже саме в сім'ї закладаються базові уявлення про добро, зло, допустимі межі поведінки та моделі міжособистісних відносин. Від характеру дитячо-батьківських стосунків, рівня емоційної підтримки, контролю та довіри залежить схильність підлітка до проявів девіацій.

Під терміном «девіантна поведінка» розуміють дії або вчинки, які суперечать прийнятим у суспільстві нормам, правилам і цінностям. Девіації можуть проявлятися у формі агресії, порушень дисципліни, правопорушень, вживання психоактивних речовин, схильності до самопошкодження тощо. Формування девіацій у підлітковому віці нерозривно пов'язане із системою виховання в сім'ї, особливостями спілкування між батьками й дитиною, стилем виховання та рівнем емоційного контакту.

Однією з найвідоміших класифікацій батьківських стилів є модель, запропонована Діаною Баумрінд, яка виокремила три основні типи виховання: авторитарний, авторитетний та потурання (пермісивний) [3]. Згідно з її концепцією, саме авторитетний стиль, який поєднує вимогливість і теплоту, сприяє розвитку відповідальної

та соціально зрілої особистості. Натомість авторитарний стиль, побудований на жорсткому контролі, покараннях і емоційній дистанції, провокує формування тривожності, агресії та схильності до ризикової поведінки. Пермісивний стиль, при якому батьки не встановлюють меж, може призвести до безвідповідальності й імпульсивності підлітка, що також підвищує ризик девіацій [3].

Дослідження Махтельд Геве показало, що низька емоційна підтримка, відсутність адекватного батьківського моніторингу та прояви ворожості значно підвищують ймовірність делінквентної поведінки серед підлітків. Недостатній контроль за соціальним колом дитини, байдужість до її інтересів і дозвілля сприяють тому, що вона шукає емоційну компенсацію в середовищі однолітків, де нерідко засвоює девіантні зразки поведінки. Навпаки, теплі, довірливі відносини з батьками виступають потужним захисним фактором і знижують ризик асоціальної поведінки [1].

У сучасних дослідженнях вітчизняних науковців (Репнова, 2024) підкреслюється що процеси дозрівання особистості підлітка проходять у постійній міжособистісній взаємодії спочатку в сім'ї, потім у групі однолітків, де йому треба відстоювати себе, формувати свої переконання, систему цінностей і співвідносити їх із цінностями соціального оточення, референтної групи, набувати нових моделей поведінки, підвищувати психологічну культуру. Під час вікової перебудови моделей соціальних взаємин, особистість підлітка потребує зразків поведінки, підтримуючих соціальних впливів сім'ї, сприятливого емоційного середовища; спрямовування його активності на особистісне зростання та суспільно-корисні дії, випробування та перевірки цінностей, емоційно теплі стосунки на противагу ізоляції, непорозумінню, соціальному неприйняттю його індивідуальності, нівелюванню цінностей, перебуванню у невизначеності [4, с. 82]. Таким чином, поєднання емоційної підтримки з поміркованою вимогливістю сприяє гармонійному розвитку особистості, а основним напрямом профілактики девіантної поведінки має стати підвищення батьківської компетентності та створення позитивного емоційного клімату в родині.

Отже, девіантна поведінка у підлітків, з урахуванням вихідних показників здоров'я, переважно формується та загострюється під впливом несприятливих соціально-психологічних чинників у родинному середовищі. Дія психологічних чинників втрати довіри, емоційної холодності, надмірного контролю, байдужості

з боку батьків спричиняє прагнення підлітка до самоствердження через порушення соціальних норм, ризиковану поведінку. Тому важливо підвищувати батьківську компетентність, формувати у батьків навички емоційної підтримки, конструктивної комунікації, послідовності у дитячо-батьківських відносинах. Результати досліджень підтверджують, що саме поєднання теплих емоційних контактів і розумного контролю з боку батьків є оптимальним для профілактики девіацій у підлітковому віці та сприяють розвитку соціально адаптованої особистості.

Список використаних джерел

1. Hoeve M., Dubas J. S., Eichelsheim V. I., vanderLaan P. H., Smeenk W., Gerris J. R. M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 37 (6). Pp. 749–775.
2. Lionetti F., etal. (2024). The development of parental monitoring during adolescence.
3. Baumrind D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*. 11 (1). Pp. 56–95.
4. Репнова Т. П. (2024). Правова поведінка підлітків: конструктивний та деструктивний аспекти. *Сучасна юридична психологія: виклики та перспективи* : зб. матеріалів Круглого столу, присвяченого Міжнародному дню толерантності (м. Одеса, 15 листопада 2024 р.) / за заг. ред. М. Р. Аракеяна. Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. 160 с. С. 82–84.

Ключові слова: дитячо-батьківські відносини, підлітки, девіантна поведінка, батьківська компетентність, батьківські стилі виховання, емоційне середовище.

Keywords: child-parent relationships, adolescents, deviant behavior, parental competence, parental parenting styles, emotional environment.

Лукашук Каріна Русланівна ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОБОТИ ПСИХОЛОГА У СИСТЕМІ ОСВІТИ.	133
Масненко Ірина Володимирівна Рєпнова Тетяна Петрівна РОЛЬ БІОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ЧИННИКІВ У ФОРМУВАННІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ.	136
Мілевська Валерія Анатоліївна Рєпнова Тетяна Петрівна ВПЛИВ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ ВІДНОСИН НА ФОРМУВАННЯ ДЕВІАЦІЙ У ПІДЛІТКІВ.	139
Овчарук Валерія Анатоліївна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СИНДРОМУ ВІДКЛАДЕНОГО ЖИТТЯ У ЖІНОК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	142
Піневич Ірина Дмитрівна СЕЗОННІ КОЛИВАННЯ НАСТРОЮ ТА ЇХНІЙ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ДЕПРЕСИВНИМИ СТАНАМИ.	145
Пінул Катерина Андріївна ПСИХОСОМАТИЧНИЙ ПРОФІЛЬ ЖІНОК З БЕЗПЛІДДЯМ.	149
Погребнюк Катерина Артемівна ПОРУШЕННЯ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ПАЦІЄНТІВ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ.	152
Полякова Ангеліна Олександрівна ВПЛИВ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПРОКРАСТИНАЦІЮ І МОТИВАЦІЮ.	156
Самара Ольга Євгенівна ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ (РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ) В УМОВАХ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ.	159
Самара Ольга Євгенівна Щерблюк Ольга Іванівна ЛОГОТЕРАПЕВТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ У МОЛОДІ В ПЕРІОД КРИЗОВОЇ СИТУАЦІЇ.	163
Сергєєва Катерина Петрівна, ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОРУШЕНЬ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ ЖІНОК В УМОВАХ СТРЕСУ.	166
Сермак Дар'я Євгеніївна ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ СИМПТОМАМИ ТА КОНВЕРСИЙНИМ РОЗЛАДОМ В ПСИХОТЕРАПІЇ.	169